59/0202/2016

11.10.2016

Valtiovarainvaliokunta
Kunta- ja terveysjaosto
00102 Eduskunta

Lausuntopyyntö Säteilyturvakeskukselle 30.9.2016, HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa Säteilyturvakeskukselta liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle valtion talousarvioesitykseksi vuodelle 2017.

Lausuntopyynnössä teemana olivat 1. Yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoitus; 2. Sosiaalialan ja hoitotyön tutkimus ja niiden rahoitus sekä 3. Miten arvioidaan ja seurataan tutkimuksen vaikuttavuutta?

Asiantuntijaroolinsa pohjalta Säteilyturvakeskus keskittyy lausunnossaan kohtiin 1. ja 3.

Yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoitus

Yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen kansallinen rahoitus on turvattava. Terveyteen liittyvää tutkimustyötä tehdään yliopistojen lisäksi yhteistyössä kaikkien yliopistosairaaloiden kanssa. Yliopistosairaaloiden rooli on erityisen merkittävä säteilyn lääketieteellisen käytön tutkimuksessa ja potilasturvallisuudessa. Lääketieteellinen säteilyn käyttö diagnostiikassa ja hoidoissa on jatkuvassa kasvussa. Uudet säteilyn käyttötavat ja teknologiat edellyttävät jatkuvaa osaamisen kehittämistä niin sairaaloissa kuin säteilytoimintaa valvovassa Säteilyturvakeskuksessakin. Parhaiten osaamista ylläpidetään ja kehitetään tutkimukseen osallistumalla. Valitettavasti yliopistosairaaloidenkin tutkimusrahoitusta on leikattu rajusti. Potilaiden ja henkilökunnan turvallisuus pitäisi pystyä takaamaan kuitenkin myös tulevaisuudessa.

Säteilyturvakeskuksen tutkimusrahoituksen leikkaus tarkoittaa vuosina 2010-2017 80 prosentin vähennystä tutkimuksen rahoituksessa. Leikkauksista merkittävä osa on kohdistunut terveystutkimukseen, mm. säteilybiologian laboratorion lakkauttamisen myötä. Turvatakseen yliopistotasoisen tutkimuksen jatkumisen Suomessa STUK on perustanut yhdessä yhdeksän yliopiston kanssa Cores-tutkimusyhteenliittymän ja laatinut yhteistyössä

STUK • SÄTEILYTURVAKESKUS
STRÅLSÄKERHETSCENTRALEN
RADIATION AND NUCLEAR
SAFETY AUTHORITY

OSOITE/ADDRESS
Laippatie 4
00880 HELSINKI

POSTIOSOITE/POSTAL ADDRESS
PL/P.O.Box 14
FIN-00881 HELSINKI, FINLAND

PUH./TEL.
(09) 759 881
+358 9 759 881

FAX
(09) 7598 8500
+358 9 7598 8500

kansallisen ohjelman tutkimustarpeista. Säteilyturvallisuustutkimuksen rahoitus Suomessa on kuitenkin tällä hetkellä pitkälti kilpaillun hankerahoituksen varassa, sillä korvamerkittyä rahoitusta säteilyturvallisuustutkimukseen ei ole. Rahoitusta olisi saatavilla EU:n tutkimusohjelmista, kuten EURATOM-ohjelma, mutta kansallinen vastinrahoitus puuttuu. Ahdinkoa pahentaa edelleen se, että Suomen Akatemian Strategisen Tutkimuksen Neuvosto (STN) on linjannut komission H2020 säteilysuojelututkimusohjelman EU-vastinrahoituskelpoisuuden ulkopuolelle, vaikka ohjelma selkeästi vastaa H2020 3. pilarin yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Yliopistotasoisen säteilyturvallisuustutkimuksen kansallinen perusrahoitus tulisi turvata. STUK esittää, että Cores-yhteenliittymän toimintaa tukemaan osoitettaisiin erillinen kohdennettu määräraha, jolla yliopistoissa ja yliopistosairaaloissa tehtävää säteilyturvallisuustutkimusta voitaisiin tukea. STUK koordinoisi määrärahan käyttöä.

Säteilyturvakeskus vastaa kansallisena mittanormaalilaboratoriona ionisoivan säteilyn annossuureiden ylläpidosta. Tämä tarkoittaa sitä, että STUKissa tehtävät säteilymittalaitteiden kalibroinnit takaavat sen, että Suomessa tehtävät säteilyannoksen mittaukset ovat luotettavia. Näin varmistetaan terveydenhuollossa annetun hoidon (esim. sädehoito) luotettavuus potilaiden kannalta ja säteilyä käyttävän henkilökunnan turvallisuus ja estetään potilasannosten nouseminen liian korkealle tasolle säteilylle altistavissa tutkimuksissa. Mittanormaalitoimintaan liittyy kiinteänä osana tutkimus- ja kehitystyö. Tutkimusrahoituksen leikkausten myötä tämä työ on kilpaillun kansainvälisen hankerahoituksen varassa. Pitkäjänteinen toiminnan kehittäminen ja uusien säteilynkäyttötekniikoiden huomioiminen mittanormaalitoiminnassa on hankaloitunut budjettirahoituksen pienennyttyä.

Asiantuntemuksen kehittäminen edellyttää myös kansainvälistä yhteistyötä ja osaamisverkostoihin osallistumista niin tutkimuksen kuin viranomaistoiminnankin alueella. Tätä yhteistyötä tehdään suurelta osin budjettirahoitteisesti.

<u>Miten arvioidaan ja seurataan tutkimuksen vaikuttavuutta?</u>

Tutkimuksen vaikuttavuutta voi varmuudella arvioida vasta jälkikäteen, yleensä vuosien, tai jopa vuosikymmenten, aikajänteellä. Merkittävä osa vaikuttavuudesta tulee asiantuntemuksen ja asiantuntijaksi kasvamisen kautta, millä varmistetaan niin asiantunteva ja turvallinen hoito kuin ajantasaiset turvallisuusvaatimukset ja niiden osaava valvonta. Jälkikäteen terveyteen liittyvän tutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus voidaan nähdä muun muassa kansallisissa ja kansainvälisissä terveyssuosituksissa

ja terveyteen liittyvässä lainsäädäntötyössä. Taloudelliselta kannalta tutkimuksen vaikuttavuus voi näkyä myös sen kautta syntyneissä innovaatioissa ja uusissa tuotteissa. Nämä ilmenevät vasta kuitenkin vuosien kuluttua.

Tutkimusrahoituksessa yleistynyt trendi vaikutusten arvioinnista jo hakemusvaiheessa voi johtaa lyhytjänteiseen tutkimukseen, jossa tulokset ovat tiedossa jo ennalta. Voi hyvin kysyä, onko se enää tutkimusta ollenkaan. Tutkimuksen vaikuttavuuden arviointi pitäisi eriyttää itse tutkimuksen tekemisestä.

Pääjohtajan sijainen,
Johtaja

Kaisa Koskinen

Johtaja

Tarja K. Ikäheimonen